

MINDAUGO KNYGA:

ISTORIJOS ŠALTINIAI APIE LIETUVOS KARALIŲ

Dokumentai

8. Be vietos, 1253 m. [liepos mėn.] Lietuvos karaliaus Mindaugo privilegija Rygos miestiečiams ir pirkliams vokiečiams dėl nekliudomo keliavimo per savo karalystės žemes

Versta iš: SLVA, №. 369. Iš lotynų kalbos vertė D. Antanavičius.

Mindaugas, Dievo malone Lietuvos karalius, visiems, kurie pažvelgs į šį raštą, siunčia amžiną sveikinimą. Karaliavimo šlovei ir karaliaus valdžios garbei labiausiai dera, kad virš nedorėlių galvų visuomet kybotų pagrįstos bausmės kalavijas, idant nuolat būtų puoselėjama nepažeidžiama ramybės ir taikos rimtis. Todėl dieną, kai garbingojo tėvo pono Henriko, Kulmo vyskupo, ranka ir švenčiausiojo mūsų tėvo ir pono Inocento, vyriausiojo vyskupo, valdžios galia, patepti šventu aliejumi, buvome pakelti Lietuvos karaliumi ir užsidėjome karaliaus karūną, brangiems savo Rygos miestiečiams ir visiems pirkliams vokiečiams dovanojame pilną ir amžiną teisę atvykti, būti ir grįžti per visus savo karalystės kraštus – tiek žeme, tiek vandenimis, – nemokant maito ir jokių mokesčių, kad ir koku vardu vadintųsi. O jei kuriam nors iš jų mum priklausančiuose vandenyse kartais sudužtu laivas, nusprendžiame ir norime, kad niekas jiems nedarytų kliūčių ir nieku būdu negrobtų prekių, likusių ar laive, ar ant kranto, ir kad jie galėtų netrukdomi kaip tinkami jomis [t. y. prekėmis] pasirūpinti. Todėl šią savo privilegiją skelbiame esant amžiną ir savo pačių ir savo įpėdinių tvirtai saugosimą. O jei kas nors lengvabūdiškai mėgins ją pažeisti, pagrįstai tesibaimina deramos mūsų keršto bausmės. Duota 1253 Viešpaties įsikūnijimo metais.

9. Lietuva, 1253 m. liepos mėn.

Lietuvos karalius Mindaugas už karinę pagalbą ir sąjungą dovanoja Livonijos ordinui pusę Raseinių, Laukuvos, Betygalos, Ariogalos, Dainavos žemių, taip pat kitų žemių

Versta iš: PUB-2, Nr. 39a. Iš lotynų kalbos vertė D. Antanavičius.

Mindaugas, Dievo malone Lietuvos karalius ir t. t. Kadangi iš Dievo įkvėpimo malonės mūsų mylimųjų Kristuje Vokiečių ordino Livonijoje magistro ir brolių patarimu iš pagonių tamsybių buvome pašaukti į Jėzaus Kristaus Bažnyčios šviesą, ir atgimėme per krikšto vandens malonę, taip pat švenčiausiasis tėvas ir mūsų viešpats popiežius Inocentas Ketvirtasis, mūsų asmenį, karalystę ir visas valdas pavesdamas Apaštalo Sosto priklausomybei ir globai, savo valdžios galia liepė karūnuoti mus visos Lietuvos ir visų žemių, kurias su Dievo šlovės parama jau išplėšėme iš pagonių rankų arba pajėgsime išplėsti ateityje, karaliumi, idant pagirtinai būtų galima baigti tai, kas mūsų buvo pradėta, ir tvirta ranka sugebėtume atremti tuos, kurie priešinasi tikėjimui ir griauna mūsų karalystę, pamatėme, kad mums būtina minėto magistro ir brolių pagalba, kurią ir jie patys, davę priesaiką, tvirtai pažadėjo mums suteikti, kaip tai išsamiau numatyta šiuo reikalu surašytuose jų raštuose. Ir nors [šio] ordino minėtų brolių karo tarnyba yra įkurta prieš tikėjimo ir Bažnyčios griovėjus, ir jie patys yra pasiruošę suteikti savo pagalbą veikiau mums nei kitiems krikščionims, kad būtų atremti

tikėjimo priešai, be jokių [mūsų] įsipareigojimo sąlytų, kaip pakankamą atlygį sau matydami amžinąjį gyvenimą, bet idant galėtų, teikdami mums pagalbą, veiksmingiau įvykdyti savo įsipareigojimą, kuris mums šiose naujose aplinkybėse labai reikalingas, su savo paveldėtojų pritarimu suteikėme jų ordinui žemiau išvardytas žemes, kurias laisvai ir nekliudomai valdytų per amžius, su sąlyga, kad minėti broliai savo lėšomis asmeniškai sutelktais savo kariais, kalaviju, pagalba ir patarimu per amžius palaikytų mus ir mūsų karalystės teisėtus įpėdinius prieš mūsų pačių ir tikėjimo priešus. Savo ruožtu mes ir mūsų įpėdiniai taip pat įsipareigojame minėtiems broliams. O žemių vardai yra šie: pusė Raseinių, pusė Laukuvos, pusė Betygalos, pusė Ariogalos, pusė Dainavos, visa Kuleinių [žemė], visa Karšuva, visa Kražių [žemė], visa Nadruva, visa Weyze arba Weyse [Veisiejų? žemė], visa Vangių [žemė]. Šio dalyko paliudijimui liepėme šį raštą sutvirtinti savo antspaudu. Sutariant šiuos dalykus dalyvavo: ponas Kilimo vyskupas, minėtų brolių magistras Andrius ir jo broliai Andrius. Jonas, taurininkas, Ziteras, stalininkas, ir Teodorikas Hazendorfas, iš dominikonų – brolis Sinderamas, iš pranciškonų – brolis Adolfas ir jų konfratrai ir daug kitų asmenų. Duota Lietuvoje, mūsų dvare, 1253 Viešpaties metais, liepos mėnesį.

12. Be vietos, 1254 m. kovo 12 d.

Lietuvos karaliaus Mindaugo raštas dėl Lietuvos vyskupo Kristijono aprūpinimo
Versta iš: SLVA, №. 387. Iš lotynų kalbos vertė D. Antanavičius.

Mindaugas, Dievo malone Lietuvos karalius, visiems Kristaus tikintiesiems, kuriuos pasieks šis raštas, siuncia sveikinimą Viešpatyje Jėzuje. Visiems jums pranešame, kad mes savo [paveldėtojų] apgalvotu patarimu priėmėme garbingąjį tėvą poną Kristijoną, kuri išprašėme, kad būtų konsekruotas mūsų karalystės vyskupu, ir pasiuntėme jį į jam skirtas valdas, taip pat kaip aprūpinimą paskyrėme jam pusę Raseinių, pusę Betygalos, pusę Laukuvos [žemių]. Šio dalyko amžinam atminimui liepėme sutvirtinti šį raštą mūsų antspaudu. Visa tai įvykdyta dalyvaujant ir pritariant mūsų sūnums Rukliui ir Girstučiu, taip pat Parbui, mūsų pavaldiniui, 1254 Viešpaties metais, ketvirtą dieną prieš kovo idas.

23. Be vietos, 1255 m. spalio mėn.

Lietuvos karaliaus Mindaugo raštas Livonijos ordinui dėl Sėlos žemės dovanojimo
Versta iš: SLVA, Nr. 423. Iš lotynų kalbos vertė D. Antanavičius.

Mindaugas, Dievo malone pirmasis Lietuvos karalius, visiems Kristaus tikintiesiems, kuriuos pasieks šis raštas, siuncia sveikinimą gyvojo Dievo sūnuje. Kadangi mūsų mylimi Kristuje Švč. Marijos Vokiečių ordino Livonijoje magistras ir broliai savo atsidavusiu ir uoliu įtikinėjimu pašaukė mus iš pagonių tamsybių, idant su kitais Kristaus tikinčiaisiais galėtume lengviau pažinti tiesos šviesą, taip pat su jų parama Apaštalo Sosto valdytojas padėjo mums atgimti per krikšto vandens malonę ir savo įprasto maloningumu liepė karūnuoti mus visos Lietuvos karaliumi, todėl nuolat uoliai galvodami, ką turime daryti minėtos karalystės apsaugojimui ir gynimui, įžvalgiai pamatėme, kad mums yra labai reikalinga ir pravartu Kristaus tikėjimui, idant minėtam Livonijos ordino magistrui ir broliams suteiktume karališkų dovanojimų. Ir nors minėtų [brolių] labai naudingas Ordinas yra Viešpaties sėkmingai įkurtas būti ypatinga Bažnyčios atrama, tam, kad jie galėtų mums veiksmingiau padėti ir kad mes laisviau ir stipriau pajėgtume atremti savo karalystės užpuolėjus ir tikėjimo priešus, juoba kad nė vienai pusei nereiks kovoti vien savo pajėgomis, su savo paveldėtojų pritarimu minėtam Livonijos ordino magistrui ir broliams nutarėme skirti sėlių žemę būtent *Meddene* [Medėnų], *Pelone* [Pelonos], *Maleysine* [Maleišių], *Thovraxe* [Tauragnų] sritis su jų priklausiniais, kurią valdytų laisvai ir per amžius. Todėl šio dalyko amžinam atminimui liepėme šį raštą sutvirtinti mūsų antspaudu apsauga. Duota 1255 Viešpaties metais, spalio mėnesį.

24. Be vietos, 1255 m. spalio mėn.

Lietuvos karaliaus Mindaugo raštas popiežiui Aleksandriui IV dėl Sėlos žemių dovanojimo Livonijos ordinui patvirtinimo

Versta iš: SLVA, Nr. 424. Iš lotynų kalbos vertė D. Antanavičius.

Švenčiausiajam tėvui ir Šventojo Romos Sosto valdytojui popiežiui Aleksandriui Mindaugas, Dievo malone Lietuvos karalius, siunčia sūnišką paklusnumą ir tvirčiausią meilę Viešpatyje ir dievotus palaimintų kojų bučinius. Kadangi mūsų mylimi Kristuje Švč. Marijos Vokiečių ordino Livonijoje magistras (...) ir broliai savo atsidavusiu ir uoliu įtikinėjimu pašaukė mus iš pagonių tamsybių, idant su kitais Kristaus tikinčiaisiais galėtume lengviau pažinti tiesos šviesą, taip pat su jų parama Apaštalų Sosto valdytojas, jūsų pirmtakas šviesaus atminimo Inocentas IV, padėjo mums atgimti per krikšto vandens malonę ir savo įprastu maloningumu liepė karūnuoti mus visos Lietuvos karaliumi, idant mes ir mūsų įpėdiniai galėtų nekliudomi valdyti minėtą karalystę, pamatėme, kad mums yra labai reikalinga ir pravartu krikščionių tikėjimui, idant kokiems nors asmenims suteiktume karališkų dovanojimų. Todėl kadangi minėtas Livonijos ordino magistras ir brolija, tvirčiausi mūsų pagalbininkai ir ištikimiausi gynėjai, yra pasirengę suteikti mums savo pagalbą, tam, kad jie galėtų mums veiksmingiau padėti ir tai daryti nepristigtų išteklių, su savo paveldėtojų pritarimu minėtam magistrui ir broliams suteikėme Sėlos žemę, būtent *Meddene* [Medėnų], *Pelone* [Pelonos], *Maleysine* [Malaišių], *Thovraxe* [Tauragnų] sritis su jų priklausiniais, kurią valdytų per amžius. Todėl prašome jūsų, idant paskelbdami galiojančiu minėtą išmintingą mūsų dovanojimą minėtam magistrui ir broliams, teiktumėtės patvirtinti jį atviru popiežiaus raštu ir per šio rašto įteikėją perduotumėte jį Vokiečių ordino Livonijoje magistrui ir broliams. Duota tūkstantis su šimtai penkiasdešimt penktais Viešpaties metais, spalio mėnesį.

26. Be vietos, 1257 m., be mėn. ir dienos datos

Lietuvos karaliaus Mindaugo raštas Livonijos ordinui dėl dalies Žemaitijos dovanojimo

Versta iš: PUB-2, Nr. 39b. Iš lotynų kalbos vertė D. Antanavičius.

Mindaugas, Dievo malone Lietuvos karalius, visiems, kurie pažvelgs į šį raštą, siunčia sveikinimą Jėzaus Kristaus vardu. Kadangi iš Dievo įkvėpimo malonės mūsų mylimų Kristuje Vokiečių ordino Livonijoje magistro ir brolių patarimu iš pagonių tamsybių buvome pašaukti į Jėzaus Kristaus Bažnyčios šviesą ir atgimime per krikšto vandens malonę, taip pat švenčiausiasis tėvas ir mūsų viešpats popiežius Inocentas Ketvirtasis, mūsų asmenį, karalystę ir visas valdas pavesdamas Apaštalų Sosto priklausomybei ir globai, savo valdžios galia liepė karūnuoti mus visos Lietuvos ir visų žemių, kurias su Dievo šlovės parama jau išplėšėme iš pagonių rankų arba pajėgsime išplėsti ateityje, karaliumi, idant pagirtinai būtų galima baigti tai, kas mūsų buvo pradėta, ir tvirta ranka sugebėtume atremti tuos, kurie priešinasi tikėjimui ir griauna mūsų karalystę, pamatėme, kad mums būtina minėto magistro ir brolių pagalba, kurią ir jie patys, davę priesaiką, tvirtai pažadėjo mums suteikti, kaip tai išsamiau numatyta šiuo reikalu surašytuose jų raštuose. Ir nors [šio] ordino minėtų brolių karo tarnyba yra įkurta prieš tikėjimo ir Bažnyčios griovėjus, ir jie patys be jokių [mūsų] įsipareigojimo saitų yra pasiruošę suteikti savo pagalbą veikia mums nei kitiems krikščionims, pakankamu atlygiu sau laikydami amžinąjį gyvenimą, bet idant galėtų teikdami mums pagalbą veiksmingiau įvykdyti savo įsipareigojimą, kuris mums šiose naujose aplinkybėse labai reikalingas, su savo paveldėtojų pritarimu suteikėme jų ordinui žemiau išvardytas žemes, kurias su visais [jų] priklausiniais laisvai valdytų, su sąlyga, kad minėti broliai savo lėšomis asmeniškai ir sutelktais savo kariais kalaviju, pagalba ir patarimu per amžius palaikytą mus ir mūsų karalystės teisėtus įpėdinius prieš mūsų pačių ir tikėjimo priešus. Savo ruožtu mes ir mūsų įpėdiniai taip pat įsipareigojame minėtiems broliams. O

žemių vardai yra šie: pusė Raseinių, pusė Laukuvos, pusė Betygalos, pusė Ariogalos, pusė Dainavos, pusė Panemunės, visa Kubinių [žemė], visa Karšuva, visa Kražių [žemė], visa Nadruva, visa Weyzze [Veisiejų?]; visa Vangių [žemė]. todėl šio dalyko paliudijimui liepėme šį raštą sutvirtinti savo antspaudo apsauga. Duota tūkstantis du šimtai penkiasdešimt septintais Viešpaties įsikūnijimo metais.

Mindaugo knyga: istorijos šaltiniai apie Lietuvos karalių, parengė Darius Antanavičius, Darius Baronas, Artūras Dubonis, Rimvydas Petrauskas, Vilnius: LII leidykla, 2005, p. 68–70, 72, 79–82.